

adda kérdésének eldöntésénél figyelembe kell venni azt is, hogy a színházi üzem lényegileg nem különbözik a mai üzleti vállalkozástól, ahol az üzem megszervezése, elindítása érdekében újabb befektetéseket kell tenni. Ilyen üzemeknél

az első három év, a beruházási időszak, nagy költségekkel és oly befektetéssel jár, aminek hasznát csak később látjuk.

A színházról is csak most kezdenénk az investícióknak gyümölcseéhez jutni, ami a városra nézve elvész, ha a színházat magánvállalkozásba adjuk.

Gyakorlati példával kívánok e kérdésre rámutatni, amikor megemlítem, hogy például a Cyrano közönség és sajtó által egyaránt elismert szép díszletezése semmi sem került, mert már meglevő díszleteinket alkalmaztuk. Legutóbb a „Mit susog a fehér akác” ugyancsak elismerten szép kiállítására régi díszleteink felhasználásával 250 pengőbe került, melyhez hasonló kiállítás, berendezkedés hiányában — legalább 1200 pengőbe került volna.

A mutatózó 68.954 pengő veszteség óriási összeg. De ha figyelembe vesszük, hogy ez a veszteség három év alatt, rendkívül kedvezőtlen gazdasági viszonyok következtében és közel másfél-milliárdos budgetnél állt elő, amikor a színházi válságok világjelenségeivel állunk szemben, úgy azt mégsem lehet olyan méretűnek tekinteni, mely túlzottan meghaladná más hasonló természetű üzleti vállalkozásoknak a jelenlegi viszonyok közt elkerülhetetlen veszteségeit.

Minthogy ilyen körülmények között egészen bizonyos, hogy magánvállalkozó rendszer mellett ugyanazon bajok, melyek 1926-ban a házikézeltetésbe vételt szükségessé tették, hamarosan újból bekövetkeznek,

a házikézeltetés rendszer fenntartása melletti állásfoglalásra

indítanak. Ismétlem azonban, hogy a felügyeleti és ellenőrzési rendszert, valamint a művészeti igazgató érdekltségét más alapokra kell fektetni és a rendszer fenntartása kérdésében évről-évre kellene határozni, hogy illy módon a város szabad rendelkezési joga a színház felett biztosítottassék.

III. Milyen intézkedésekkel biztosítható, hogy a színházi üzem szanálása esetén a jelenlegihez hasonló anyagi bajok ne ismétlődhessenek?

Erre a kérdésre részletesen megfelleltem már a fentiekben. A legfontosabb a **takarékosság**. És pedig úgy a személyzeti, mint a dologi kiadásoknál. A takarékosagot csakis a művészeti igazgatón keresztül lehet elérni. Önként adódik a megoldás, hogy a művészeti igazgatóval olyan szerződést kell kötni, hogy az anyagi érdekltsége közvetlenül és a legszorosabban bekapcsolódjék a színház, a város érdekeibe. A bruttó jövedelemből való részesedés egyáltalán nem, vagy csak kísérésben képezhetné a művészeti igazgató jövedelmét, ellenben fixfizetése mellett az engedélyezett előirányzatokból elérendő megtakarítás gyarapíthatná jövedelmét.

Nem tartom helyesnek az intendánsi tisztség fenntartását, mely jelenlegi rendszerben nem láthatja el azokat az irányító, felügyeleti és ellenőrzési teendőket, amikre szükség van és amiket az intendánsi elnevezéssel ellátott tisztviselőtől elvárhat a közvélemény. Nem rekrimináció és nem meglehetősen mentesül, hanem csak a kérdés köteleességszerű megvilágításához tartozó objektívítás annak megemlítése, hogy intendánsról, intendánsi hatáskorról és hatalomról abban a percben nem lehet beszélni, amikor az intendánsi intézkedések a legkülönfélébb közigazgatási fórumok, közgyűlés, tanács, polgármester, szinügyi bizottság befolyásától, esetleg hozzájárulásától függenek. Az intendánsi teendők teljes ellátását nem lehet elvárni olyan tisztviselőtől, aki azt egyéb hivatali elfoglaltsága mellett csak mellékesen gyakorolja. Állítom, hogy a színházzal többet és nagyobb ügyszeretettel egyetlen tisztviselőtársam sem foglalkozhat, mint én és mégis azt tapasztalom, hogy ez mind kevés, mert nem elég intézkedések kiadása, hanem szükséges azok végrehajtásának további irányítása és ellenőrzése, ami az eddiginél még szorosabb kontaktus állandó fenntartását kívánja, amire azonban nincs fizikai ideje egyetlen városi főtisztviselőnek sem. Az intendánsnak művészeti kérdésekre való felelősségét kiterjeszteni képtelenség. Egyrészt azért, mert nem szakértő, másrészt azért, mert ez vagyonszerzésnél is több időt venne igénybe, amennyiben a darabok bírálatára, kiállítására, szereposztására, számtalan személyi vonatkozású kérdésre stb. terjeszkednék ki. De különben is erre való a művészeti igazgató, aki szerződésével a színházi üzem felelős városi alkalmazottjává válik.

Ünnepek után is Dr. Berényi ékszerésznél vásárolunk.

Csoda olcsó árak. ~ Óriási választék. ~ Óra-, ékszerjavítás.

Ez oknál fogva a megoldást abban látndm, hogy a gazdasági ügyeket, ideértve a szerződések számszerűségét is,

egy osztatlan felelősséggel megbízott számvevői közeg, a művészeti részt ugyancsak osztatlan anyagi és személyi felelősséggel a művészeti igazgató intézze.

Közvetlen felügyeletet és ellenőrzést anyagi ügyekben a számvevőség, művészeti ügyekben a szinügyi bizottság gyakorolja, a főfelügyelet pedig a törvényes rendelkezéseknek megfelelően a polgármesternél legyen.

Önmagammal és a fentebb előadottakkal kerülnek ellenmondásba, ha a polgármester főfelügyeleti jogát úgy képzelném, hogy a mai intendánsi teendőket vegye át. Természetes, hogy a polgármesternek még kevesebb ideje volna erre, mint bármelyik főtisztviselőnek. Én az intendánsi tisztség teljes megszüntetésére gondolok, mert ezzel azt a célt vélem elérhetők, hogy a színházi üzem vezetősége kényszerülve legyen az előirányzatok pontos betartására. Mert a kirendelt számvevőségi tisztviselő teljes hivatali felelőssége tudatában nem engedhet attól eltérést és a lehetősége is megszűnik annak, hogy a művészeti igazgató hitelköltség engedélyezése miatt bárkihez is forduljon. Ez arra kényszeríti a művészeti igazgatót, hogy művészeti programját előrelátással, hosszabb időre úgy állítsa egybe, hogy az a megadott hitelkereteken megoldható legyen. Ez nem jelenti a művészeti művelődését, mert a kontemplált hitelkeretek kellő előrelátás és takarékoság mellett a művészeti művelődés fenntartására elegendőek.

IV. Milyen szerepe legyen jövőben a szinügyi bizottságnak?

A szinügyi bizottság ügyköre szabályozva van. Ezt a szabályzatot kell pontosan betartani. A szinügyi bizottság művészeti kérdésekben nyilvánít véleményt. Meg kell adni rá az alkalmat, hogy véleményét valóban nyilvánítsa is és elfogadott véleményének a hatóság a művészeti igazgatóval szemben kell, hogy érvényt is szerezzen. Véleményem szerint a szinügyi bizottság rendszeres működésére szükség van. Különösen idejében meg kell hallgatni a szerződtetési és műsor tervezeteknél. A lényeg az, hogy a bizottság valóban hozzáértő és l'art pour l'art, csakis a művészetért dolgozó férfiakból álljon.

V. Milyen összegben állapíttassék meg a szubvenció?

A városi szubvenciót a szanálási időszak alatt a színház jelenlegi művészeti művelődésének súlyos sérelme nélkül lejjebb szállítani nem lehet. Vagyis az eddigi 124.000 pengőben kellene megállapítani. Minthogy azonban a színháznak a szanálási időszak alatt évi 30.000 pengővel, — mely összeg

az igénybeveendő kölcsön törlesztésére fordított, — kevesebb kell megélni, ez azt jelenti, hogy a kölcsön visszafizetésekor a szubvenció évi 30 ezer pengővel apad. Ugyancsak apasztható a szubvenció az esetre is, ha a színház kedvező üzletmenete, vagy nagyobb államsegély kieszközölése ezt lehetővé teszi.

VI. Mi történik a jelenlegi művészeti igazgató megbízatásával és rendszer változás esetén hogyan tölthessék be a művészeti igazgatói állás?

A jelenlegi művészeti igazgató szerződése 1930. szeptember 1-én jár le, amikor a városnak a művészeti igazgatói állás betöltésénél szabadkezve van. A kérdést ezuttal csak abból a szempontból vettem fel, hogy az elhatározás sürgős, egyrésztől azért, mert a bizonytalanság káros befolyással van úgy az igazgató működésére, mint a szinistársulat fegyelmére, de másrészt és főként azért, mert a jövő szinistársulat szervezését jó idejében kell elvégezni és az ide vonatkozó tervezeteket tárgyalás alá kell venni. Amennyiben rendszerváltozás történné, az a véleményem, hogy csakis országos pályázat útján kell a művészeti igazgatói állást betölteni.

A méltányossági szempontok teljes figyelmen kívül hagyása esetén is nagyon megfontolandó, hogy rendszer vagy személyváltotatással való kísérletezések a város és a színház érdekeit szolgálják-e.

Végül felmerülhet az a kérdés, hogy miként lehetséges az, hogy évi 30.000 pengő törlesztést hozok javaslatba abból a 124.000 pengő szubvencióból, amely a multban nem volt elegendő az üzem deficitjének fedezésére. Erre válasz az előterjesztésem elején tett azon megállapítás, hogy szervezőkor a társulat túldimenzionált. (Ez azonban teljes jóhiszeműséggel történt, mert a bevételi előirányzatban erre fedezet mutatkozott.) Az új szezon kezdetétől a személyi és dologi kiadásoknál meg lehet és meg kell takarítani azt a 30.000 pengőt, amit az adósságok törlesztésére fordít a színház. Nem ártathatjuk magunkat azáltal, hogy ez a nagymérvű segélyvonás egyáltalán nem fogja hatását éreztetni a színházon, azonban így is lehet az elért magas nívót tartani és a közönséget kielégítő előadásokat produkálni.

Ezekben voltam bátor a színház ügykezelésére vonatkozó észrevételeimet és javaslataimat megtenni. Kérem Méltóságodat, hogy az előadottakat jóindulattal mérlegelés tárgyává tenni és annak eredményeként a szükséges határozatokat meghozni, illetőleg meghozatni méltóztassék, hogy ez a kérdés mielőbb nyugvópontra jutva, a színházi üzem zavartalan és eredményes munkája biztosítottassék.

VASÁRNAPI KONFERANSZ

Hölgyeim és Uraim, megvolt hát a fehér karácsony kedves gondokkal és keserves zsebekkel és egy estére — végre — az igen tisztelt művészek és művészhölgyek is pihenőt kaptak. Ebben az évben is volt ezer meglepetés, ezer ajándékozás és megvolt a hagyományos színész-karácsonyest Tarnay igazgatóknál is. Tarnayék karácsonyfája alatt kapnak erre az estére melegséget és békét azok a színészek, akik egyedül és idegenül dolgoznak e városban és akik ezen az estén igazán nem ülhetnek be a kávéház máskor oly hangos és kedves törzsasztala köré. Persze volt nagy ajándékozás is, — a városban a legtöbb csokoládét a tejfőlben fűdett Tarnay Vera kapta. De a sok csokoládénál, süteménynél és datolyánál édesebb volt az a karácsonyi meglepetés, amit a mi édes szavu költőnk, Móra Ferenc bátyánk szerzett. Móra-meséskönyvet küldött Tarnay Verának és — nem feledve az Aranyszőré bárányt —, ezt írta bele: „Tandaryné aranyszőré báránykájának szeretettel...”

Kedves karácsonyi meglepetést kaptak a Bástyá hívei is. A szegedi piros-feketék Velencében töltötték, a lagunák között a békesség és csendesség

estéjét és másnap, majd harmadnap zengő győzelmet arattak. Természetesen csak erről a velencei győzelemről folyt a szó a Bástyá-tanyákon amikor egy ur (fogják meg!) maga elé nézett és így kezdett töprengeni:

— Az még érthető, hogy a Bástyá győzött, de arra vagyok kíváncsi: hogy lőttek a gólokat, talán — gondolán...

A színházban egyelőre a Tommy és társára készülnek, újév után következik. Tommyt, a kis cipőtisztító fiút (Gál Franciska szerepét) Kiss Manyi játssza...

A héten pedig Pirandello-premier lesz, amit még nem adtak elő pesti színpadon...

A napokban érdekes ajánlat érkezett Pestről. A Royal Orfeum ajánlkozik Szegedre teljes társulattal, teljes műsorral és minden attrakcióval. Az orfeum februárban jönne Szegedre és ha a vezetőség elfogadja az ajánlatot, három estén át vendégszerepelne...

Elintéződött a karácsonyi barátkozás hangulatában a véres affér is, ami egy kicsit felborzolta a színházi kedélyeket. Páger ur esetéről van szó, aki székhajítással felelt egy kollégája kérdésére.